

2. Про місцеве самоврядування в Україні від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
3. Рішення Конституційного Суду України від 16.04.2009 № 7-рп/2009 у справі про скасування актів органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1150-98-п/conv>.
4. Скакун О.Ф. Нормативно-правовий акт органу (посадової особи) місцевого самоврядування України: загальнотеоретичні аспекти / О.Ф. Скакун // Проблеми удосконалення правового регулювання місцевого самоврядування в Україні: матеріали Міжнар. наук.-прак. конф., м. Харків, 25 трав. 2004 р. / за ред. Ю.П. Битяка. — Х. : Ін-т держ. буд-ва та місц. самоврядування АПРН України, 2004. — С. 96–97.
5. Батанов О. В. Питання розробки та прийняття статуту територіальної громади / О.В. Батанов // Юридичний журнал — 2004. — № 3 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1066>.
6. Про затвердження Положення про державну реєстрацію статутів територіальних громад від 27.07.1998 № 1150 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-09>.

ШАМРАЙ В'ЯЧЕСЛАВ ВІКТОРОВИЧ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
докторант кафедри конституційного права юридичного факультету,
кандидат юридичних наук

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ПЕРІОД МІЖДЕРЖАВНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Договори, що застосовуються у конституційно-правовій сфері містять в собі правила загального характеру, норми, обов'язкові для всіх учасників конституційно-правових відносин. Такі договори визначають як нормативно-правові [2, с. 381].

На думку О. Ф. Скакун, нормативно-правовий договір — це спільний акт-документ, що містить нові норми права, які встановлені за взаємною згодою правотворчих суб'єктів з метою врегулювання життєвої ситуації і які забезпечуються державою [8, с. 334].

О. О. Мясін визначає нормативно-правовий договір як угоду, що заснована на рівності сторін та спільності інтересів, яка містить в собі норми права загального характеру, що направлені на досягнення бажаного сторонами результату [5, с. 11].

Нормативно-правовому договору притаманні універсальні ознаки договорів, сформульовані Ю. О. Тихомировим, які притаманні і міжнародному договору як джерелу національного права. Серед них най-

суттєвішими є такі: добровільний характер укладення договору (тобто вільне волевиявлення сторін укласти договір); рівність сторін договору як партнерів; узгоджувальний характер договору (договір є угодою сторін з усіх аспектів договору); еквівалентний характер договору; взаємна відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання прийнятих зобов'язань; законодавче забезпечення договору, що надає договорам юридичної сили [9, с. 182].

На думку О. А. Назаренко, договори доцільно розділити на дві групи: внутрішньодержавні та міжнародні нормативно-правові договори, що застосовуються в конституційно-правовій сфері. Ці види договорів мають суттєві відмінності. По-перше, суб'єкти міжнародного договору є рівними, а суб'єкти внутрішньодержавних договорів можуть бути неоднаковими за своїм статусом, а іноді можуть перебувати у відносинах підпорядкування, що, в свою чергу, не заперечує можливості укладання договору між ними як партнерами. По-друге, сторони міжнародних договорів є суб'єктами міжнародного права, а сторони внутрішньодержавних договорів національного. По-третє, міжнародний договір являє собою певною мірою самообмеження суверенітету держав, які домовляються, що не є характерним для внутрішньодержавних договорів. Важливою відмінністю між міжнародним і внутрішньодержавним договором є також те, що міжнародні договори можуть мати пріоритет над національним законом, в той час, як внутрішньодержавний договір, як правило, є підзаконним за юридичною силою актом [2, с. 384].

Водночас, за справедливим зауваженням І. І. Лукашука, «здійснення міжнародно-правових норм є, як правило, набагато більш складним і відповідальним завданням, ніж їх прийняття» [4, с. 10].

На думку О. А. Назаренко, проголошення у ст. 9 Конституції України чинних міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, частиною національного законодавства і, відповідно, можливість їх застосування в Україні означає, що для врегулювання конституційно-правових відносин договірна форма є припустимою і можливою, оскільки в міжнародних договорах містяться норми, що регулюють частіше конституційно-правові відносини, а саме: закріплюються права і свободи людини і громадянина, гарантії їх захисту, закріплюються права національних меншин, мови національних меншин, регулюються актуальні питання громадянства, проблеми біженців, апатридів, що неможливо врегулювати виключно національними нормативно-правовими актами, основи місцевого самоврядування і багато іншого [2, с. 380].

Щодо цього суттєве праксеологічне значення, на наш погляд, становить позиція видатного українського науковця М. О. Баймуратова відносно доктринального тлумачення цього механізму. Вчений вважає, що після дачі такої згоди, що в Україні процесуально реалізується парламентом у формі ратифікації міжнародного договору і видання відповідного закону України, міжнародний договір України стає частиною її

національного законодавства, набуваючи форми і юридичної чинності закону [1, с. 163].

У цьому контексті становить інтерес також досить оригінальна позиція вітчизняного вченого-теоретика права М. І. Козюбри, котрий, досліджуючи тенденції розвитку джерел права України в контексті європейських правових інтеграційних процесів і торкаючись, зокрема, принципів права, відзначає, що останні «можуть фіксуватися, а можуть і не фіксуватися в текстах нормативно-правових актів» [3, с. 7].

Після підписання 27 червня 2014 року Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом почався принципово новий етап реформування внутрішнього, а особливо — конституційного, законодавства України. Дана угода передбачає поглиблену інтеграцію України в правову систему унікальної наднаціональної міжнародної організації [7].

Імплементация та застосування Угоди про асоціацію з ЄС в правовій системі України регулюється її конституційним законодавством. Конституція України щодо застосування міжнародних угод встановлює підхід, відповідно до якого у разі конфлікту між положенням міжнародного договору та національним законодавством пріоритет мають національні договори. Винятком є конфлікт договору і Конституції.

В той же час, слід зазначити, що сучасній історії відомі численні приклади, коли норми міжнародних договорів розглядаються державами як регулятори суспільних відносин на їх території. При цьому вони навіть оголошуються частиною національного права чи національної правової системи. Це передбачено, наприклад, Конституціями США (ст. 6), Аргентини (ст. 31), Болгарії (ст. 5), Нідерландів (ст. 93), Швейцарії (ст. 113), Японії (ст. 98) та ін. Відомі також випадки, коли той же підхід передбачений у відношенні не норм міжнародних договорів, а звичайних норм міжнародного права. Такі положення є, наприклад, у конституціях Австрії (ст. 9), Угорщини (ст. 7), Ірландії (ст. 29), Естонії (ст. 3) [6].

Список використаної літератури:

1. Баймуратов М. А. Муниципальная власть: актуальные проблемы становления и развития в Украине / М. А. Баймуратов, В. А. Григорьев. — О. : Юрид. літ., 2003. — 248 с.
2. Джерела конституційного права України / Ю. С. Шемшученко, Н. М. Пархоменко, О. В. Скрипнюк та ін.; відп. ред. Ю. С. Шемшученко, О. І. Ющик; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. — К., 2010. — 709 с.
3. Козюбра М. І. Тенденції розвитку джерел права України в контексті європейських правоінтеграційних процесів / М. І. Козюбра // Наукові записки. Національний університет «Києво-Могилянська Академія». — Т. 26 : Юридичні науки / Ред. кол. : В. Брюховецький та ін. — К., 2004. — С. 7.

4. Лукашук И. И. Международно-правовое регулирование международных отношений (системный подход) / И. И. Лукашук. — М. : Междунар. отношения, 1975. — С. 10.
5. Мясин А. А. Нормативный договор как источник права : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук / А. А. Мясин. — М., 2002. — С. 11.
6. Нефедов Б. И. Соотношение правовых систем (продолжение). Эволюция представлений о содержании «традиционных» доктрин соотношения правовых систем / Б. И. Нефедов // Московский журнал международного права. — 2013. — № 4. — С. 9-10.
7. Петров Р. Конституційні аспекти імплементації угод про асоціацію між Європейським Союзом та Україною, Молдовою і Грузією / Р. Петров // Право України. — 2015. — № 8. — С. 33-39.
8. Скакун О. Ф. Теория государства и права : Учебник / О. Ф. Скакун. — Харьков : Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. — С. 334.
9. Тихомиров Ю. А. Публичное право : Учебник / Ю. А. Тихомиров. — М. : Изд-во БЕК, 1995. — С. 182.